

Magdalena Konopelko

Wartościowanie jako narzędzie racjonalizacji kierunków działań inwestycyjnych w gminach w warunkach kryzysu gospodarczego

Ekonomiczne Problemy Usług nr 43, 135-146

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MAGDALENA KONOPELKO*

**WARTOŚCIOWANIE JAKO NARZĘDZIE RACJONALIZACJI
KIERUNKÓW DZIAŁAŃ INWESTYCYJNYCH W GMINACH
W WARUNKACH KRYZYSU GOSPODARCZEGO**

Wprowadzenie

Widoczne pogorszenie sytuacji na międzynarodowych rynkach finansowych i spowolnienie gospodarcze wpływają negatywnie na polską gospodarkę. Sytuacja na światowych rynkach kapitałowych jest powiązana z systemem finansów publicznych. Kryzys może powodować ograniczenie wydatków publicznych, co z kolei może się przyczynić do spadku jakości dóbr i usług publicznych oraz pogorszenia poziomu zaspokajania potrzeb społecznych. Jednak zgodnie z prognozami rządu, zawartymi w programie konwergencji (aktualizowanym w grudniu 2008 r.), w latach 2009–2011 nastąpi stabilizacja struktury dochodów i wydatków sektora publicznego. Przewiduje się, że w 2009 r. poziom dochodów sektora instytucji rządowych i samorządowych osiągnie wysokość 40,7% PKB, a poziom wydatków 43,2% PKB¹.

Duże znaczenie w warunkach dekonjunkury ma funkcja stabilizacyjna, jaką pełni sektor publiczny, którego działalność jest związana głównie z gro-

* Magdalena Konopelko – mgr inż., Katedra Finansów Publicznych, Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług, Uniwersytet Szczeciński.

¹ *Program konwergencji. Aktualizacja 2008*, Ministerstwo Finansów, Warszawa 2008, s. 7, 12, 29.

madzeniem i podziałem środków publicznych². Finanse publiczne wpływają w istotnej mierze na sferę społeczną, polityczną, gospodarczą, infrastrukturalną i środowiskową. Konieczne jest więc podejmowanie działań zgodnych z zasadami racjonalnego gospodarowania i zrównoważonego rozwoju.

Wśród inicjatyw rządu zmierzających do złagodzenia negatywnych skutków kryzysu na międzynarodowym rynku finansowym można wyróżnić przede wszystkim zwiększenie popytu konsumpcyjnego i inwestycyjnego. Inwestycje publiczne stanowią ok. 20% inwestycji ogółem. W Polsce inwestycje publiczne są częściowo finansowane dzięki funduszom strukturalnym z Unii Europejskiej. Jest to szczególnie istotne w okresie dekonjunkury, gdyż w mniejszym stopniu zwiększają się wydatki publiczne. Działania w zakresie wykorzystania środków unijnych wspierających rozwój kraju mają być jeszcze bardziej efektywne i realizowane terminowo. Jednocześnie wdrażane będą zmiany w administracji rządowej i samorządowej, wpływające na zwiększenie sprawności funkcjonowania administracji publicznej³.

Gmina jest podstawową jednostką samorządu terytorialnego, a jej mieszkańcy tworzą wspólnotę samorządową. Realizuje ona zadania publiczne o znaczeniu lokalnym, które w znacznym stopniu są uzależnione od transferów z budżetu państwa. Jej podstawową funkcją jest stworzenie odpowiednich warunków życia obywateli i funkcjonowania podmiotów gospodarczych; odbywa się to przede wszystkim dzięki przygotowywanym i realizowanym inwestycjom. Działania w zakresie inwestycji, do 2011 r. realizowane przez sektor publiczny, w tym gminy, mają się koncentrować przede wszystkim na rozbudowie i unowocześnieniu sieci dróg krajowych oraz lokalnych, rozwoju i modernizacji transportu kolejowego, rozwoju portów morskich oraz infrastruktury sportowej⁴.

Problematyka oceny (w tym m.in. efektywności i wpływu na otoczenie lokalne) gminnych projektów inwestycyjnych, których wartość z roku na rok wzrasta, ma bardzo ważny oraz silnie utylitarny charakter. Wartościowanie inwestycji gminnych ma poprawić gospodarność, efektywność i skuteczność organizacji publicznych, podnieść poziom jakości świadczonych usług oraz dopasowywać je do zróżnicowanych i zmieniających się potrzeb społecznych.

² K. Piotrowska-Marczak, *Koincydencja finansów publicznych i systemu bankowego w Polsce, w warunkach kryzysu na rynkach finansowych*, w: *Globalny kryzys finansowy i jego konsekwencje w opiniach ekonomistów polskich*, red. J. Szambelańczyk, Związek Banków Polskich, Warszawa 2009, s. 65–66.

³ *Program konwergencji...*, s. 23.

⁴ Tamże, s. 20.

Artykuł ma na celu podkreślenie znaczenia inwestycji gminnych jako ważnego ogniwa w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju. Zaprezentowano także koncepcję wartościowania procesów inwestycyjnych w gminach jako narzędzia wspierającego działania racjonalizujące w zakresie inwestycji.

Gmina jako istotny inwestor w gospodarce lokalnej

Gmina jako podstawowa wspólnota samorządowa ma do odegrania ważną rolę w rozwoju lokalnym. Jest ona zarówno beneficjentem, jak i animatorem działań inwestycyjnych. Gmina jest postrzegana jako:

- przedsiębiorstwo usługowe – świadczy usługi publiczne;
- właściciel majątku – posiada majątek, tereny, budynki;
- inwestor – realizator i zleceniodawca dostaw towarów, usług i robót budowlanych;
- planista – zajmuje się planowaniem rozwoju przestrzennego, gospodarczego, społecznego;
- pracodawca – urzędy gminy oferują miejsca pracy, zajmują się pozyskiwaniem inwestorów krajowych i zagranicznych, którzy tworzą miejsca pracy, stanowi lokalne prawo⁵.

Gmina, pełniąc funkcję inwestora, z mocy ustaw oraz stanowiącego prawa wykonuje zadania własne oraz zlecone z zakresu administracji rządowej. Służą one zaspokojeniu potrzeb mieszkańców wspólnoty lokalnej. Zadania własne można pogrupować w czterech podstawowych kategoriach (rys. 1).

Inwestycje gmin, które wiążą się z realizacją zadań jej powierzonych, obejmują działania z zakresu użyteczności publicznej. Można je podzielić na dwie grupy:

- inwestycje bezpośrednio służące poprawie poziomu życia mieszkańców,
- inwestycje umożliwiające prowadzenie działalności inwestycyjnej przez innych inwestorów, dzięki przygotowaniu terenów inwestycyjnych⁶.

Działalność samorządu lokalnego koncentruje się więc na stworzeniu możliwie jak najlepszych walorów użytkowych zamieszkania, pracy, działalności

⁵ E. Wojciechowski, *Zarządzanie w samorządzie terytorialnym*, Difin, Warszawa 2003, s. 46–47.

⁶ *Nowe zarządzanie publiczne w polskim samorządzie terytorialnym*, red. A. Zalewski, Szkoła Główna Handlowa – Oficyna Wydawnicza, Warszawa 2005, s. 164.

gospodarczej, usług społecznych, komunalnych i administracyjnych, zagospodarowania przestrzennego, środowiska przyrodniczego⁷.



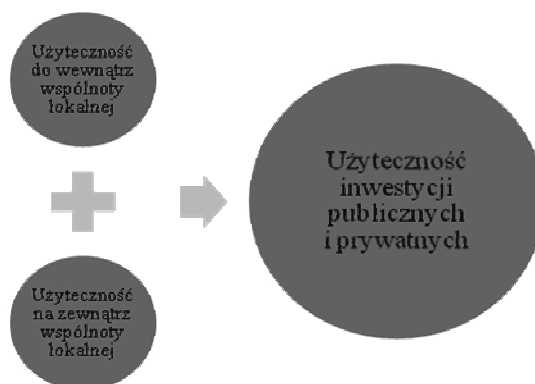
Rys. 1. Podstawowe grupy zadań realizowanych przez gminę

Źródło: opracowanie własne na podstawie: A. Kamiński, *Zastosowanie modelu Project Finance przy inwestycjach komunalnych*, „Finanse Komunalne” 2006, nr 1–2, s. 19;

K. Pająk, *Rola samorządu terytorialnego w kształtowaniu rozwoju lokalnego*,

Wydaw. Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2005, s. 23, 67.

Inwestycje realizowane we wspólnocie lokalnej zarówno przez sektor publiczny, jak i prywatny mają zawsze dwie formy użyteczności (rys. 2).



Rys. 2. Aspekty użyteczności inwestycji publicznych i prywatnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie: P. Noisette, F. Vallerugo, *Le marketing des Villas*,

Les Editions d'Organisation, Paris 1992, s. 44; H. Brandenburg, *Zarządzanie lokalnymi projektami rozwojowymi*, Wydaw. Akademii Ekonomicznej w Katowicach,

Katowice 2002, s. 23.

⁷ *Zarządzanie gospodarką i finansami gminy*, red. H. Sochacka-Krysiak, Wydawnictwo Szkoła Główna Handlowa – Oficyna Wydawnicza, Warszawa 2006, s. 63.

Zasadniczym zadaniem gmin jest realizacja bieżących potrzeb społecznych oraz decydowanie o kierunkach lokalnego rozwoju. Istnieje konieczność tzw. zintegrowanego rozwoju gminy, a nie tylko wąsko rozumianego rozwoju gospodarczego. Rozwój lokalny powinien więc mieć charakter wielowymiarowy – gospodarczy, ekologiczny, kulturowy, społeczny i przestrzenny. Wszystkie te właściwie zintegrowane obszary przyczyniają się do stabilnego rozwoju jednostki samorządu terytorialnego⁸. Pozytywne przemiany wpływają na poprawę jakości życia mieszkańców i wzrost konkurencyjności danej jednostki.

Podstawą rozwoju lokalnego są endogeniczne czynniki rozwoju, w tym m.in. lokalne potrzeby, zasoby, ludność, organizacje, przedsiębiorstwa⁹. Rozwój w skali lokalnej przejawia się w dziesięciu podstawowych obszarach (rys. 3).



Rys. 3. Składowe rozwoju lokalnego

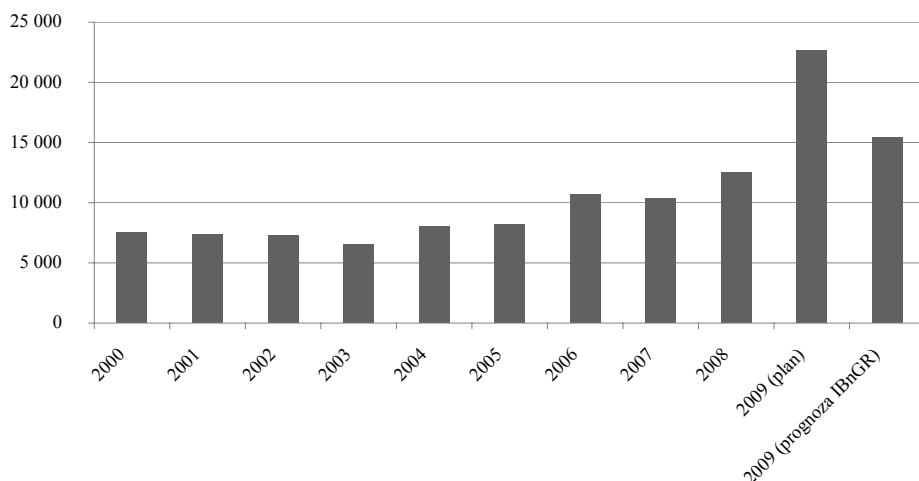
Źródło: opracowanie własne na podstawie: A. Klasik, F. Kuźnik, *Planowanie strategiczne rozwoju lokalnego i regionalnego*, w: *Funkcjonowanie samorządu terytorialnego. Doświadczenia i perspektywy*, red. S. Dolata, Wydaw. Uniwersytetu Opolskiego, Opole 1998, t. II, s. 397.

⁸ *Zarządzanie gospodarką i finansami gminy...*, s. 61–62.

⁹ J. Parysek, *Podstawy gospodarki lokalnej*, Wydaw. Naukowe Uniwersytetu Adama Mickiewicza, Poznań 1997, s. 46.

Prowadząc politykę rozwoju, gminy wpływają pośrednio i bezpośrednio na „skalę, tempo, strukturę i kierunki rozwoju lokalnego” oraz poziom zaspokajania potrzeb społecznych. Aktywność samorządu lokalnego dotyczy więc zarówno sfery regulacji, jak i sfery realnej. Działania, które zmierzają do zrównoważonego rozwoju gminy, można określić mianem interwencjonizmu samorządowego¹⁰.

Wielkość wydatków inwestycyjnych gmin w Polsce z roku na rok wykazuje tendencję wzrostową (rys. 4). Wydatki gmin stanowią ok. 40% ogółu wydatków inwestycyjnych jednostek samorządu terytorialnego (30 mld zł). Na taką sytuację miały wpływ dotychczasowa korzystna koniunktura gospodarcza i wzrost dochodów samorządów, m.in. napływ i wykorzystanie funduszy Unii Europejskiej.



Rys. 4. Kształtowanie się poziomu wydatków inwestycyjnych w gminach w latach 2000–2008 i plany na 2009 r. (mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Sprawozdania roczne z wykonania budżetu państwa. Informacja o wykonaniu budżetów jednostek samorządu terytorialnego*, Rada Ministrów, Warszawa 2000–2008; M. Gawrychowski, *Samorzady tną wydatki na inwestycje*, „Gazeta Prawna” 2009, nr 117, s. A2.

Obecnie samorzady zmagają się ze skutkami spowolnienia gospodarczego i malejących dochodów, które w 2009 r. będą niższe od zakładanych (różnice w planach inwestycyjnych jednostek i prognozie Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową). Władze lokalne poszukują źródeł oszczędności poprzez przesunię-

¹⁰ *Nowe zarządzanie publiczne...*, s. 92–93.

cia realizacji projektów i ograniczanie wydatków na inwestycje (sprzyjają temu spadające ceny ofert w przetargach, nawet o 20%)¹¹.

Sytuacja finansowa gmin w zakresie swobody realizacji zadań inwestycyjnych, mimo zmian legislacyjnych, jest znacznie ograniczona. Wydatki inwestycyjne gmin w porównaniu z ich wydatkami ogółem stanowią jedynie ok. 20%. Wynika to przede wszystkim z nieadekwatności środków w stosunku do potrzeb. Gminy są w znacznej mierze uzależnione od transferów ze szczebla centralnego (ich wartość zależy od koniunktury), a dochody własne cechuje niska wydajność. Fundusze unijne stworzyły więc istotne wsparcie dla jednostek samorządu gminnego i kreowanych przez nie procesów przekształceń społeczno-gospodarczych.

Dotychczasowa działalność gmin i poziom zaspokojenia przez nie potrzeb społeczności lokalnych wskazują na to, że „odpowiedni poziom decentralizacji, deetatyzacji i demokratyzacji wraz z samorządową samodzielnością i niezależnością działania organów gminy wywołują kreatywny społecznie efekt w świadomości i postawach społecznych”¹². Inwestycje realizowane na poziomie gmin pobudzają lokalną przedsiębiorczość, stymulują rozwój społeczno-gospodarczy, chronią zasoby środowiska przyrodniczego. Realizacja inwestycji, zwłaszcza infrastrukturalnych, sprzyja przyciąganiu nowych inwestorów, powstawaniu nowych miejsc pracy, co wpływa na zwiększenie wpływów z podatków lokalnych i podatków dochodowych.

Koncepcja wartościowania inwestycji gminnych

Konieczność poszukiwania najefektywniejszego sposobu wykorzystania kapitału to wymóg współczesnego rynku. Takie czynniki, jak globalizacja, konkurencyjność, ukierunkowanie na wzrost efektywności powodują, że wskazane stają się racjonalizacja zachowań i dążenie do wzrostu efektywności działań, dzięki starannie zaplanowanym i przeanalizowanym inwestycjom. W przypadku jednostek samorządu terytorialnego wybór wariantu inwestycyjnego powinien dotyczyć przede wszystkim maksymalizacji korzyści, jakie przyniesie dany projekt przy ograniczonym budżecie podmiotu.

Dokonywanie wyboru „projektów lokalnego rozwoju gospodarczego” przez władze lokalne oraz ich właściwa realizacja są – w opinii wielu praktyków i te-

¹¹ M. Gawrychowski, *Samorzędy tną wydatki na inwestycje*, „Gazeta Prawna” 2009, nr 117, s. A2.

¹² K. Pająk, *Rola samorządu terytorialnego w kształtowaniu rozwoju lokalnego*, Wydaw. Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2005, s. 5.

oretyków zajmujących się problematyką zarządzania sektorem publicznym i lokalnym rozwojem – o wiele ważniejsze niż w przypadku podejmowania decyzji dotyczących inwestycji w przedsiębiorstwach¹³. Mimo to zagadnienia związane z inwestycjami komercyjnymi są przez ekonomistów opisywane szerzej w porównaniu z inwestycjami niekomercyjnymi, zwanymi również publicznymi.

Problematyka oceny projektów inwestycyjnych w gminach ma utylitarny charakter. Wynika to z faktu uwzględnienia możliwości oddziaływania władz lokalnych na poprawę jakości życia społeczności przy właściwym doborze zadań inwestycyjnych.

W obecnej sytuacji, w związku ze spowolnieniem gospodarczym i niepewnością co do poziomu dochodów budżetowych samorządów, konieczne będzie m.in. dostosowanie sposobów planowania i realizowania inwestycji do zmieniających się warunków. Mają to być przede wszystkim działania racjonalizujące, służące optymalizacji działań władz lokalnych w zakresie inwestycji.

Każdy inwestor, także podmiot publiczny, działa w warunkach niepewności, a takim czasem jest szczególnie okres kryzysu gospodarczego. Przed podjęciem decyzji o realizacji inwestycji należy więc ocenić wszystkie elementy związane z przyszłością danego projektu, aby uniknąć ewentualnego niepowodzenia. Ważną rolę odgrywa nie tylko opłacalność poszczególnych przedsięwzięć, ale także „dokonanie wyboru koszyka projektów inwestycyjnych do realizacji w ramach ograniczonego budżetu jednostki terytorialnej”¹⁴.

Wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób celowy, oszczędny i terminowy, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów¹⁵. W związku z tym przedstawienie koncepcji racjonalizacji kierunków działań inwestycyjnych ma praktyczne zastosowanie, zwłaszcza przy rosnących potrzebach społeczności i prognozach malejących dochodów budżetowych gmin.

Dysponując ograniczonymi środkami finansowymi, często niewystarczającymi do realizacji wszystkich zadań, gminy są zobowiązane do wyboru projektów inwestycyjnych, wcześniej oceniwszy je pod względem różnych kryteriów (rys. 5). Jest to przede wszystkim kryterium efektywności, zarówno finansowej

¹³ H. Brandenburg, *Zarządzanie lokalnymi projektami rozwojowymi*, Wydaw. Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2002, s. 10.

¹⁴ L. Kurowski, *Ocena projektów gospodarczych*, Wydaw. Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego w Wrocławiu, Wrocław 2004, s. 10–11.

¹⁵ *Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych* (Dz. U. z 2005 r. Nr 249, poz. 2104 z późn. zm.), art. 35.

(porównywanie efektów z nakładami), jak i społeczno-ekonomicznej, uwzględniające korzyści i koszty społeczne wynikające z projektu inwestycyjnego.

Obecne rozwiązania dotyczące oceny projektów publicznych wymagają pewnych modyfikacji i wprowadzenia nowych rozwiązań. Brakuje metod i narzędzi wielowymiarowej oceny projektów publicznych. Konieczne jest więc stworzenie przejrzystych podstaw rekomendacji projektów inwestycyjnych i pomiar ich wieloaspektowych efektów. Koncepcja wartościowania ma pozwolić na racjonalizację wydatków inwestycyjnych i usprawnienie zarządzania finansami.

Wartościowanie inwestycji obejmuje sformalizowany proces oceny wielkości i wpływu inwestycji na zjawiska ekonomiczne oraz społeczności lokalne i regionalne, realizowany na podstawie odpowiednio dobranych i wyselekcjonowanych kryteriów, w celu wyboru inwestycji sprzyjających rozwojowi.

Koncepcja ta ma na celu identyfikację zależności występujących pomiędzy procesami inwestycyjnymi a wyróżnionymi obszarami działalności gminy, np. transport i łączność, gospodarka mieszkaniowa, oświata i wychowanie, ochrona zdrowia, zadania polityki społecznej, gospodarka komunalna i ochrona środowiska, turystyka, kultura fizyczna i sport. Ma to dotyczyć zarówno aspektów mierzalnych, jak i niemierzalnych, gdyż tylko takie całościowe ujęcie sytuacji będzie sprzyjać pogłębionej ocenie zasadności realizacji procesów inwestycyjnych.



Rys. 5. Dotychczasowe kryteria oceny projektów publicznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie: A. Drobnik, *Podstawy oceny efektywności projektów publicznych*, Wydaw. Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2008, s. 56–57.

Stworzone mierniki mają służyć ocenie wpływu realizowanych projektów publicznych na stan gminy i jej otoczenie. Ma to dotyczyć m.in. obszarów związanych z poziomem życia społeczności lokalnej, konkurencyjnością gminy i wzrostem atrakcyjności gminy dla inwestorów.

W ramach zapewnienia przejrzystości i czytelności wyboru priorytetowych zadań realizowanych przez gminy powstanie matryca wartościowania procesów inwestycyjnych w gminach, uwzględniająca kryteria oceny i sposoby mierzenia efektów inwestycji. Ma to dotyczyć oddziaływania projektów m.in. na grupy społeczne, czynniki rozwoju lokalnego, efektywność alokacji zasobów, zarówno finansową, jak i społeczno-ekonomiczną.

Należy podkreślić, że nieumiejętne zarządzanie procesami rozwoju lokalnego oraz brak strategicznego planowania działań inwestycyjnych mogą przyczynić się do tego, iż gminy w dobie kryzysu finansowego (zwłaszcza ze względu na niepewność co do dochodów budżetowych) znajdą się w jeszcze trudniejszym położeniu, niż to było dotychczas. W warunkach nieustannie zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej, społecznej i politycznej szczególnie istotna jest znajomość projektów inwestycyjnych, które mają potencjał, by korzystnie wpłynąć na zrównoważony rozwój lokalny, a przede wszystkim stworzyć podstawy do działania dla aktywu samorządu lokalnego. W związku z tym niezbędna jest intensyfikacja działań gmin w zakresie korzystania z narzędzi profesjonalnego zarządzania gospodarką finansową. Dotyczy to w szczególności działań racjonalizujących w zakresie inwestycji, które powinny być jeszcze bardziej nasilone.

Wartościowanie procesów inwestycyjnych w gminach ma korzystnie wpłynąć na trafność decyzji na etapie wyboru publicznych projektów, a w konsekwencji na spójność strategii rozwoju lokalnego gminy. Usystematyzowanie tych zagadnień będzie sprzyjać podwyższaniu efektywności publicznych przedsięwzięć inwestycyjnych.

Podsumowanie

Według „Programu konwergencji. Aktualizacja 2008” wzmocnienie polskiej gospodarki w dobie światowego kryzysu finansowego ma się koncentrować przede wszystkim na działaniach, które trwale i długookresowo powinny wspierać wzrost i rozwój gospodarczy w Polsce. W ramach działań służących złagodzeniu negatywnych skutków kryzysu wyróżnić można zwiększanie popytu konsumpcyjnego i inwestycyjnego. Istotną rolę mogą więc odegrać inwestycje

publiczne, które w mniejszym stopniu niż inwestycje prywatne powiązane są z sytuacją rynkową.

W czasie spowolnienia gospodarczego aktywność samorządu lokalnego w zakresie inwestycji jest szczególnie pożądana. W związku z procesami decentralizacji finansów publicznych wydatki inwestycyjne sektora samorządowego są wyższe niż sektora państwowego.

Rola samorządu gminnego koncentruje się na inicjowaniu i wspieraniu procesów rozwojowych. Celem jest stworzenie jak najlepszych warunków życia dla mieszkańców, zgodnie z zasadami racjonalnego gospodarowania i zrównoważonego rozwoju. Wymaga to m.in. odpowiedniego stanu infrastruktury, podnoszenia poziomu oświaty i sprawnej działalności administracji.

Inwestycje gminne wpływają w znaczącym stopniu na aspekty społeczno-gospodarcze, przyczyniając się do rozwoju społeczności lokalnej. Realizacja inwestycji gminnych, w szczególności infrastrukturalnych, jest wysoce kapitałochłonna. Jest jednak podstawowym warunkiem wzrostu lokalnej i regionalnej bazy ekonomicznej. Przyczynia się także do pozyskiwania nowych inwestorów, powstawania nowych miejsc pracy, co sprzyja zwiększeniu wpływów z podatków lokalnych i dochodowych od osób fizycznych i prawnych. W związku z realizacją programów infrastrukturalnych szczególnie nacisk zostanie położony na dobre wykorzystanie funduszy z Unii Europejskiej.

Dynamika procesów inwestycyjnych w gminach wzrasta z roku na rok. Mimo dekoniunktury gospodarczej i niepewności co do dochodów budżetowych samorządów tendencja wzrostowa zostanie zachowana.

W warunkach kryzysu finansowego istnieje potrzeba racjonalizacji procesów inwestycyjnych. Środki publiczne powinny być wydatkowane celowo, oszczędnie oraz z zachowaniem zasady uzyskania najlepszych efektów z danych nakładów. Niezbędne jest więc stworzenie nowych rozwiązań analizy projektów inwestycyjnych, tak by koncentrować się na realizacji tych, które będą w istotnym stopniu wpływały na intensyfikację rozwoju gospodarki i społeczności lokalnej.

Narzędzie wartościowania inwestycji ma być wsparciem dla samorządu lokalnego i regionalnego w budowaniu zrównoważonego rozwoju przewodnich gospodarek w regionie. Wprowadzenie nowoczesnej metody oceny realizowanych w gminach inwestycji ma wpłynąć na optymalny ich dobór.

Streszczenie

Kryzys wpływa na sytuację finansową gmin i społeczności lokalnych. Nieumiejętne zarządzanie procesami rozwoju lokalnego oraz brak strategicznego planowania działań inwestycyjnych powodują, że gminy w dobie kryzysu mogą się znaleźć w jeszcze trudniejszym położeniu, niż to było dotychczas. Niezbędna jest więc intensyfikacja działań gmin w zakresie korzystania z narzędzi profesjonalnego zarządzania gospodarką finansową. Dotyczy to szczególnie działań racjonalizujących w zakresie inwestycji, które powinny być jeszcze bardziej nasilone. Koncepcja wartościowania procesów inwestycyjnych wraz z miernikami ma służyć ocenie wpływu realizowanych projektów publicznych na stan gminy i jej otoczenie.

Summary

**EVALUATION AS AN INSTRUMENT OF THE RATIONALIZATION
OF THE DIRECTIONS OF COMMUNE INVESTMENTS
IN THE CONDITIONS OF THE ECONOMIC CRISIS**

The crisis influences the financial situation of communes and local communities. The incompetent management of the local development processes and lack of the strategic investments planning causes that in the day of crisis communes can find themselves in more difficult position than it was so far. The intensification of the communes' activity in the range of using the professional management tools in the financial economy is essential. This particularly relates to the process of rationalization of the commune investments. The aim of the conception of evaluating investment processes along with measuring instruments is to estimate the influence of the investments on the local development and functioning of the society.